

DOI 10.36074/logos-24.11.2023.45

ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Кириченко Аліна Русланівна

Здобувач вищої освіти
факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національний авіаційний університет

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

Линтвар Ольга Миколаївна

Кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології і перекладу
Національний авіаційний університет

УКРАЇНА

Вступ. Сучасна Україна невпинно інтегрує до Європейської спільноти. Це призводить до швидкого розвитку політичних зв'язків з іншими країнами та розширення державно-правових зв'язків на міжнародній арені. Оскільки Україна поступово виходить на міжнародний рівень, збільшується й необхідність володіння іноземною мовою для забезпечення ефективного спілкування між представниками різних культур. Це призводить до збільшення попиту на висококваліфікованих фахівців у галузі перекладу, включаючи і юридичну сферу. Особливо важливою стає юридична термінологія, яка відображає наукове усвідомлення та об'єднання теоретичних знань і практичного досвіду застосування міжмовних еквівалентів. Переклад юридичних текстів стає спеціалізованою цариною для фахівців-філологів, оскільки вимагає лаконічності та чіткості, щоб уникнути будь-яких непорозумінь. Також слід відзначити, що велика увага до мови права та юридичних термінів свідчить про розвиток правової держави, нації і її правосвідомості на національному, державному та культурному рівнях. Така зовнішньополітична правова ситуація призводить до проблем у перекладі юридичних нормативно-правових актів через постійні зміни у професійній лексиці, а також динамічні зміни в національній юридичній термінології, яка розвивається паралельно зі суспільними змінами. З огляду на відмінності у правовій системі України та англійських країн, переклад юридичної термінології стає однією з найскладніших задач у лінгвістиці та перекладознавстві. Таким чином, проблема перекладу англійської юридичної літератури, зокрема, є важливою у зв'язку із сучасними державними та суспільними процесами, вимагає уважного дослідження та пошуку шляхів досягнення еквівалентності перекладу в галузі права.

Дослідженням юридичної термінології займалися такі мовознавці, як А. Анісімова [1], А. Ключина, А. Здор, О. Радишевська, І. Шумило [3], М. Карпушина, В. Згурська [2] та інші.

Мета роботи. Мета дослідження полягає в аналізі специфіки «англійсько-українського» перекладу юридичної термінології та труднощів, які можуть виникнути під час перекладу.

Матеріали та методи. Матеріалом дослідження виступають юридичні терміни, які викладені у Конституції Сполучених Штатів Америки. Дослідження

лексично-семантичної проблематики перекладу юридичної термінології здійснюється шляхом вивчення структури та складових частин юридичних термінів у англійській та українській мовах, збору та аналізу великого обсягу юридичних текстів для виявлення вживання даних термінів та їх контекстного значення.

Результати та обговорення. Переклад текстів та термінів юридичного спрямування мають певну специфіку. Під юридичним перекладом мається на увазі переклад текстів, які належать до галузі права, характеризуються спеціалізованою юридичною термінологією і застосовуються для розуміння та обміну правовою інформацією. На сьогоднішній день юридичний текст має декілька визначень, проте якщо розглядати його з точки зору мовознавства, то він трактується як повідомлення, що містить правову інформацію, викладену у вигляді офіційного письмового документа, який має модальний характер і прагматичну установку та складається з певних єдностей, які включають різні типи лексичного, граматичного та логічного зв'язку [1, с. 48]. Головне завдання перекладу – передати значення терміну та речення через перефразування або навіть дослівно.

Для дослідження проблематики лексично-семантичного аспекту перекладу юридичних термінів з англійської мови важливо проаналізувати застосування лексичних трансформацій, що використовуються мовознавцями у процесі перекладу юридичних текстів.

І. Шуміло запропонував такі найпоширеніші прийоми при перекладі юридичних термінів:

1) застосування лексичного еквівалента, наприклад: *legislative* – законодавчий [5, с. 1]; *legal case* – судова справа, *forensic medical examination* – судово-медична експертиза, *common law* – загальне право, *family law* – сімейне право, *corporal punishment* – тілесне покарання; *assassin* – убивця;

2) калькування – відтворення комбінаторного складу слова чи словосполучення, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови, наприклад: *according to law* – відповідно до закону, *multiple accredit* – множинне акредитування;

3) транскрибування – формальне відтворення вихідної лексичної одиниці за допомогою фонем мови перекладу, наприклад: *securitization* – сек'юритизація; *actuarian* – актуарій; *bonus* – бонус.

4) транслітерація – формальне відтворення вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу, наприклад: *solicitor* – солісітор, *barrister* – баррістер, *legitimism* – легітимізм, *vice-chancellor* – віце-канцлер, *vice-consul* – віце-консул;

5) описовий переклад – це лексико-граматична трансформація, за якої лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, яке дає її пояснення або визначення, наприклад: *official accusation* – офіційне звинувачення (у здійсненні злочину);

6) приблизний переклад – переклад, за якого зберігається основне значення слова, проте в мові мети слово відрізняється від мови оригіналу лексичним фоном, наприклад: *police photographer* – судовий фотограф, *notary public* – державний нотаріус;

7) переклад із допомогою аналога – одного із декількох можливих синонімів, наприклад: *claim* – позов; праводомогання; претензія; вимога, *notice* – попередження, повідомлення, заява, сповіщення, попереджати, заявляти сповіщати; сповіщення про готовність судна до завантаження; знання, обізнаність [4, с. 49];

8) переклад шляхом створення неологізму, неологізм у юридичній лінгвістиці передбачає наявність слова чи словосполучення, якого не існує в правовій системі мови перекладу, наприклад: *stay-in* – пікетування; *has-been* – політичний діяч, який утратив свій вплив [3, с. 277].

Проаналізувавши юридичні документи та їх переклад українською мовою, можна зробити висновок, що при перекладі термінології переважно застосовується лексичний еквівалент та калькування.

Висновки. Проблематика перекладу юридичної термінології полягає в множинності значень термінів і відсутності їх прямих еквівалентів. Перекладач повинен розуміти принципи термінотворення, знати чинне законодавство, культурні відмінності та користуватися довідковою літературою.

Проаналізувавши специфіку перекладу юридичної термінології, серед стратегій перекладу юридичної термінології з англійської на українську мову найчастіше використовується лексичний еквівалент та калькування.

Отже, основними стратегіями перекладу юридичних термінів, виходячи з проаналізованої літератури, слугують відтворення комбінаторного складу слова чи словосполучення та пошук лексичного еквіваленту до англійського юридичного терміну.

Список використаних джерел:

- [1] Анисимова А.Г., Архипова М.А. (2014). Англоязычные юридические термины: оптимизация процесса обучения. *Вестник Московского государственного института международных отношений.*, № 4 (37), 294–298.
- [2] Згурська В. (2010). Структурно-семантичні характеристики юридичної термінології англійської мови у рамках україномовного перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології: збірник наукових статей*, № XXIII, 535–542.
- [3] Шуміло І.І. (2017). Труднощі перекладу юридичних термінів англійської мови. *«Молодий вчений»*, № 12 (52), 275-278.
- [4] Гайдай В. В. (2016). Особливості перекладу судових рішень як виду юридичних текстів. Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки, № 3-4 (46-47), 48-51.
- [5] Конституція США. URL: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/full-text> (1789).